

Natuurontwikkeling Hunzedal

Evaluatie beekdalherstel en visie Hunze 2030

Uko Vegter

Sector Natuur en Landschap, Het Drentse Landschap

OBN Veldwerkplaats, 10 juni 2015

Inhoud

- Korte schets Hunzedal
- Hunzevisie en aanpak natuurherstel 1995
- Wat is bereikt; succes- en faalfactoren
- Ideeën Hunzevisie 2030

- Excursie Annermoeras en Zuidlaardermeergebied

Het Hunzedal in den beginne.....

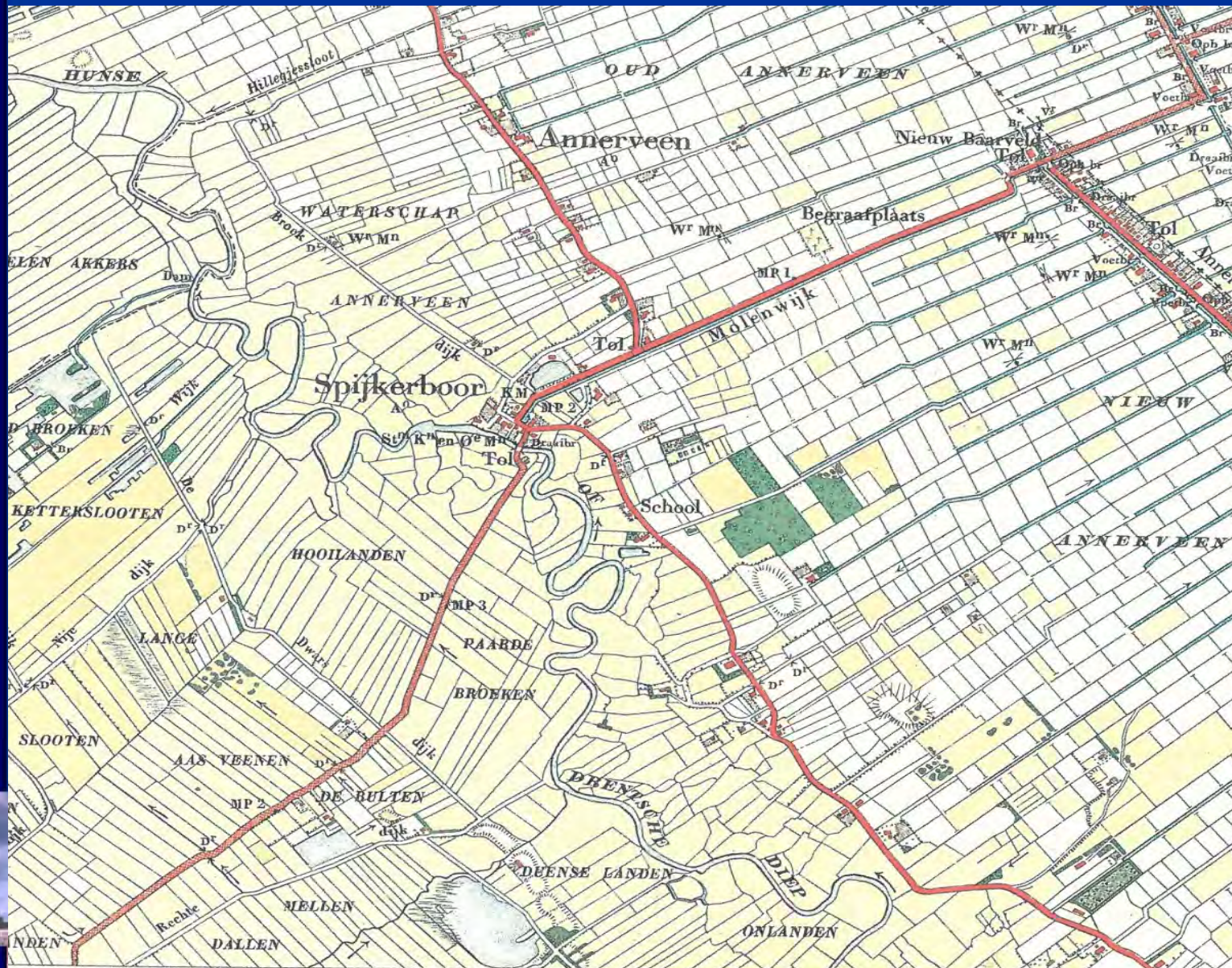
Natuurlijk stroomdal, beekdalvenen tussen Hondsrug en
Bourtangermoor, in direct contact met de Waddenzee

...door mensenhand in de loop van de tijd veel veranderd...

1950-1960.....

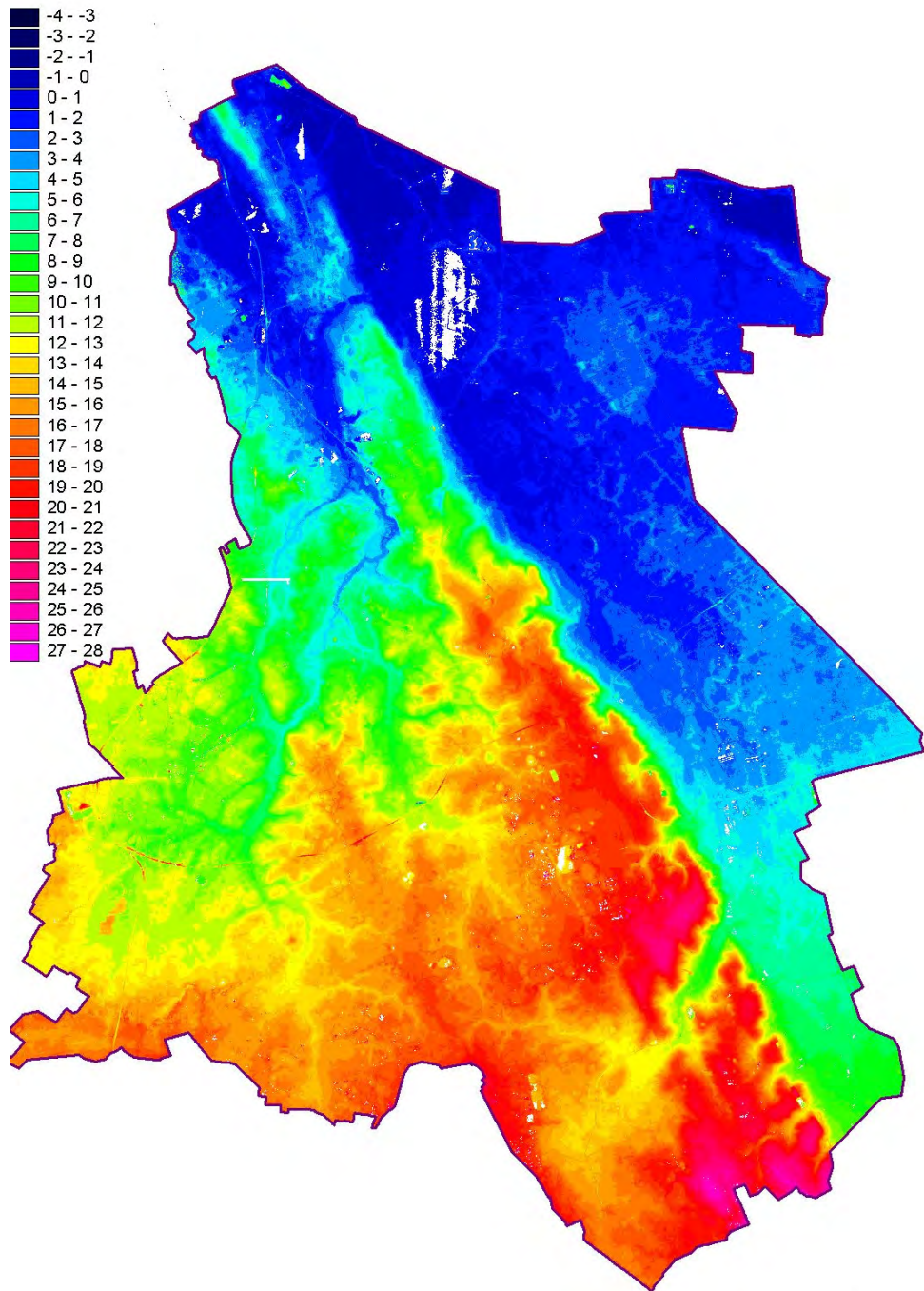

...het Hunze-gebied tot begin jaren '00....

**+ waterwinning
+ relatie met de Groninger boezem**

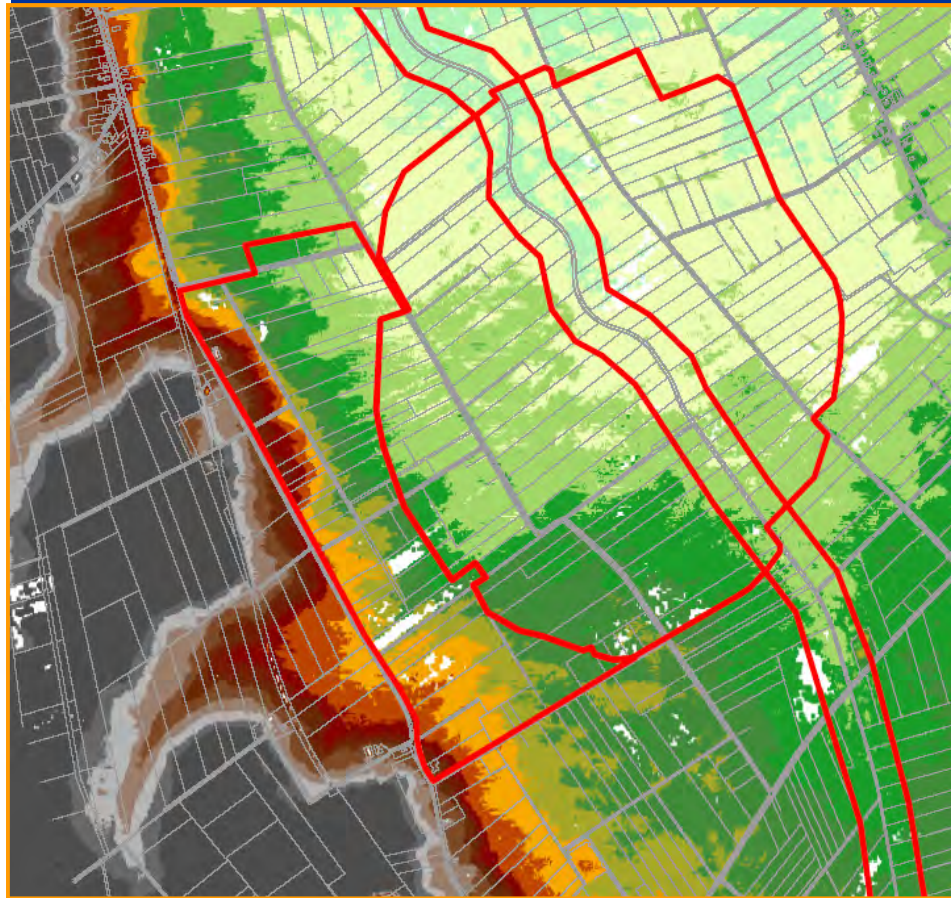

Kenmerken Drents deel Hunzedal

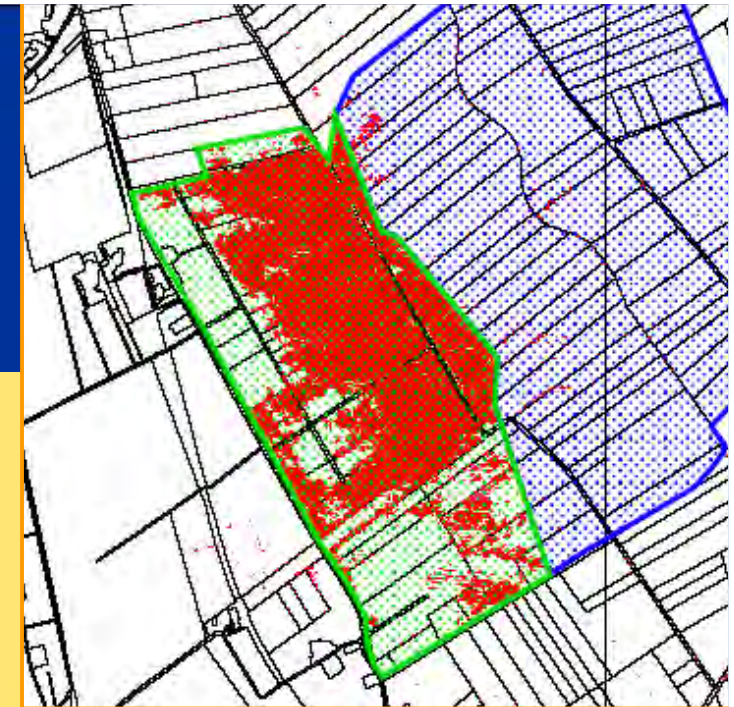
- relatie met Hondsrug
- hoogteverschillen
- asymmetrisch beekdal

...van belang voor de waterhuishouding...

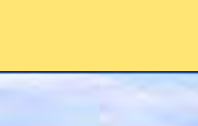
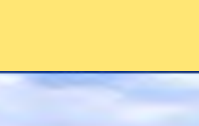
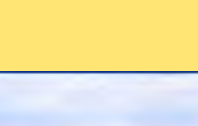
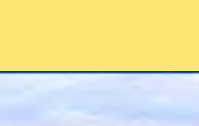
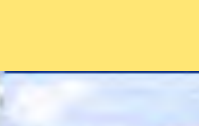

HONDSRUG

----- huidige grondwaterstand

----- oude grondwaterstand

**Groninger deel: overstroming/inbraken vanuit Waddenzee
sturende factor geweest, nog steeds zichtbaar....**

....en bepalend voor bodemopbouw (kleiafzettingen)

Aanleiding Hunzevisie begin jaren '90

Veel kansen voor nieuwe natuur gezien:

- sterke kwel aanwezig
- milieudruk relatief laag (schoon water)
- geen bebouwing
- sociaal-economische problemen
- lage grondprijzen, hoge mobiliteit

Toplocatie natuurontwikkeling

Kern Hunze-visie 1995

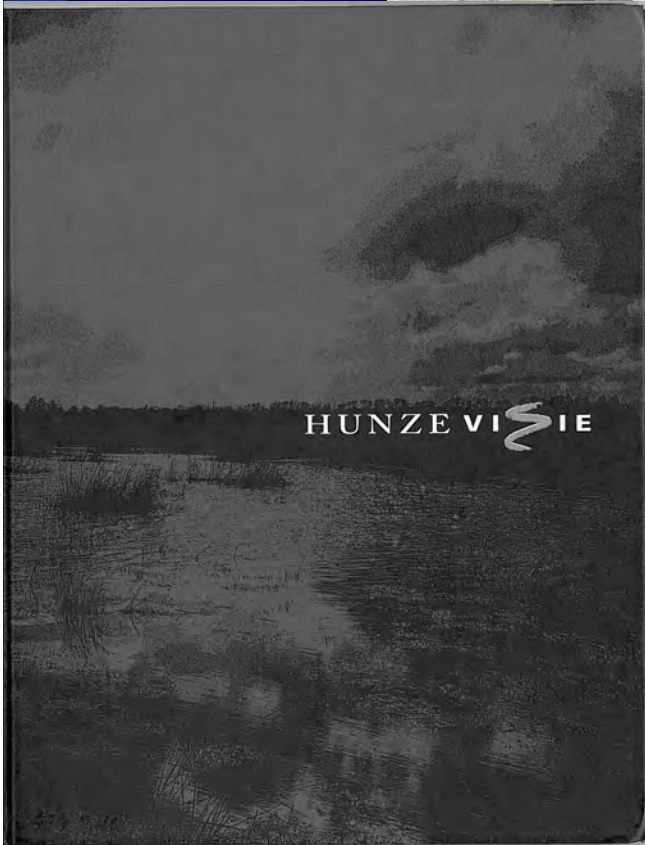
- Natuurontwikkeling leidraad gebiedsontwikkeling
- Hunze van recht kanaal naar 'levende' beek
- Herstel samenhang Hondsrug-Hunzedal
  - maar deels mogelijk vanwege grondwaterwinningen
- Zoeken naar samengaan natuur met overige belangen
- *Na 1998 kwamen wateroverlast en waterkwaliteit in beeld*

Het Drentse Landschap

Hunze-visie 1995

Dilemma's en handicaps

Herstel op stroomgebiedsniveau maar:

- Grondwaterhuishouding en winning
- Begrenzing natuur- en landbouwgebied
- Hermeandering en peilbeheer
- Hermeandering en verstoring bodemarchief

Sinds Hunze-visie 1995 (na aanvankelijke scepsis)

- Veel herstelprojecten uitgevoerd zowel in Groningen als Drenthe
  - verworven: 4300 ha; ingericht: 3150 ha (beoogd 7100)
- Herstel Hunzedal als gebiedsproject opgepakt (rol provincie)
- Meerwaarde voor andere belangen gebleken
- Veel draagvlak bij partijen en bewoners ontstaan
- Nieuwe natuur (planten en dieren) al in grote mate en kwaliteit aanwezig

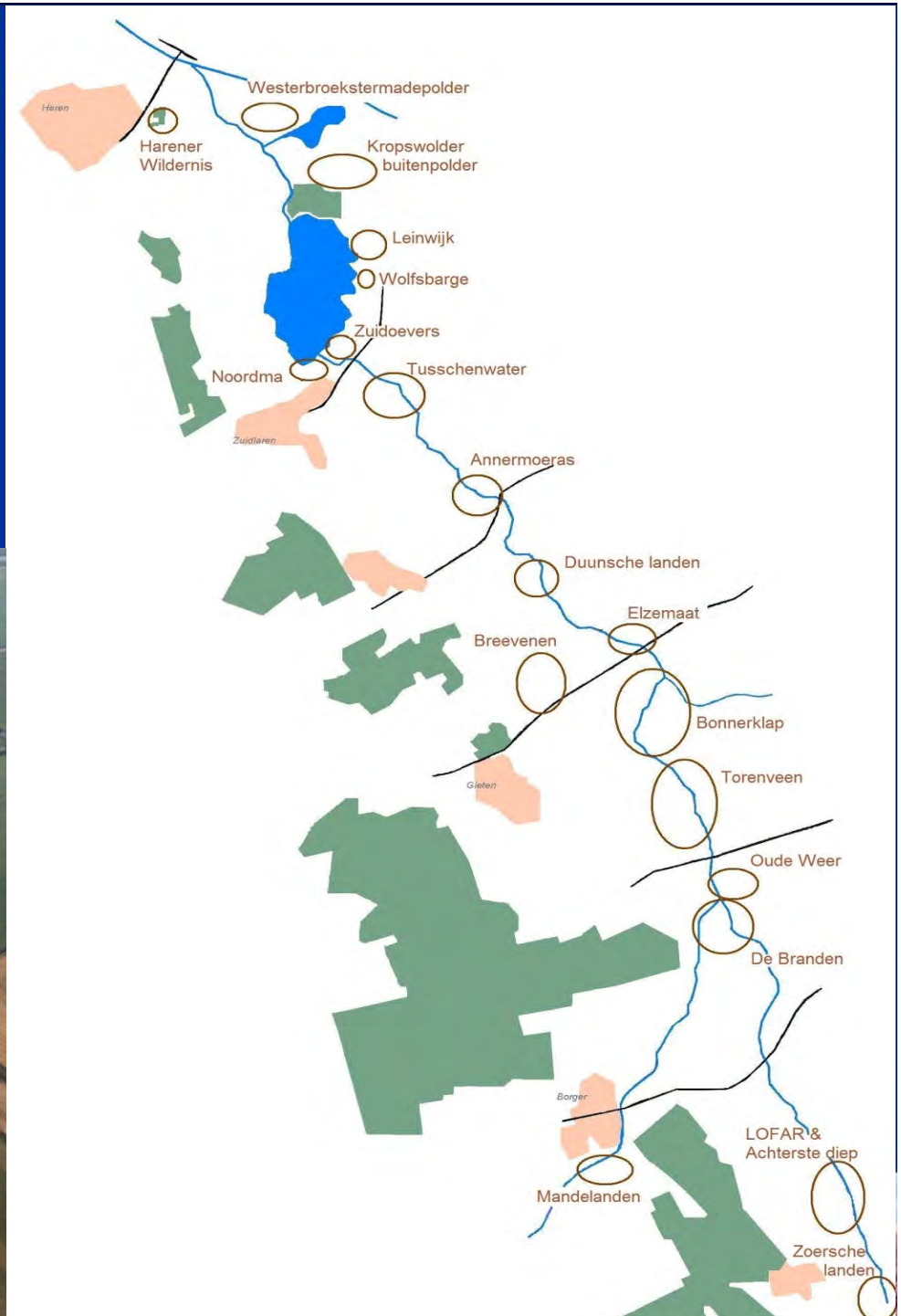
Conclusie: Hunze-visie is een groot succes gebleken

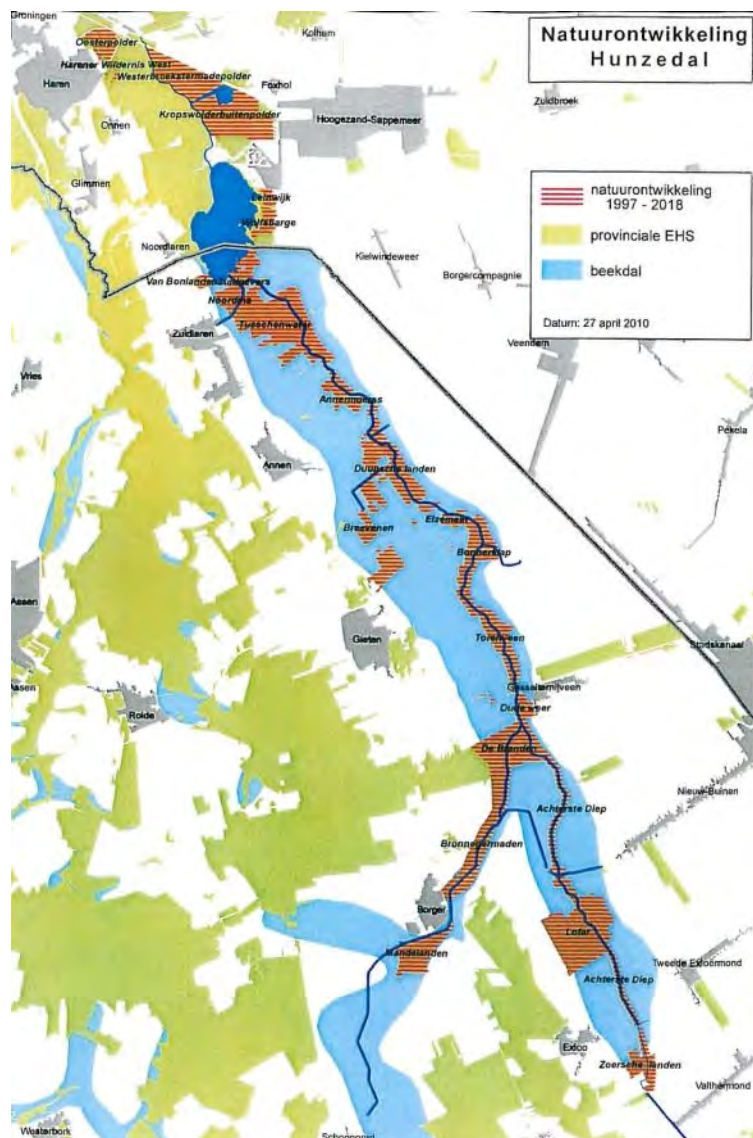

Projecten Hunzedal

- uitgevoerd
- in uitvoering
- in voorbereiding
- **+ Onner- en Oostpolder**

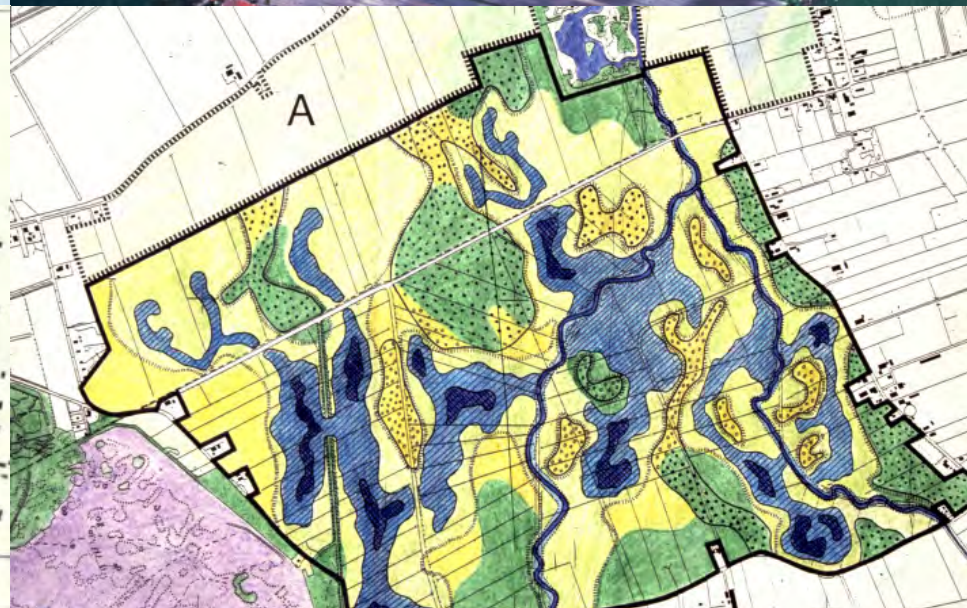

Deelgebied	opper- vlakte (ha)	gerealiseerd planning
Drenthe		
1. Zoersche Landen	80	1997
2. Achterste Diep	40	2010
3. LOFAR	400	2009
4. Mandelanden	100	2011
5. Bronnegermaden	170	2015
6. De Branden	220	2016
7. Oude Weer	30	2012
8. Torensveen	180	2010
9. Bonnerklap	120	2011
10. Elzemaat	40	2002
11. Breevenen (WMD)	220	2001
12. Duunsche Landen	45	2002
13. Annermoeras	70	2002
14. Tussenwater (WaGron)	500	2012
15. Noordma	60	2015
16. Zuidoevers	40	2006
Groningen		
17. Leinwijk	20	1999
18. Wolfsbarge	40	2010
19. Kropswolder Buitenpolder	300	2007
20. Harener Wildernis	20	2009
21. Westerbroekstermadenpolder	200	2007

Voorbeeldgebied: de Branden...nog niet

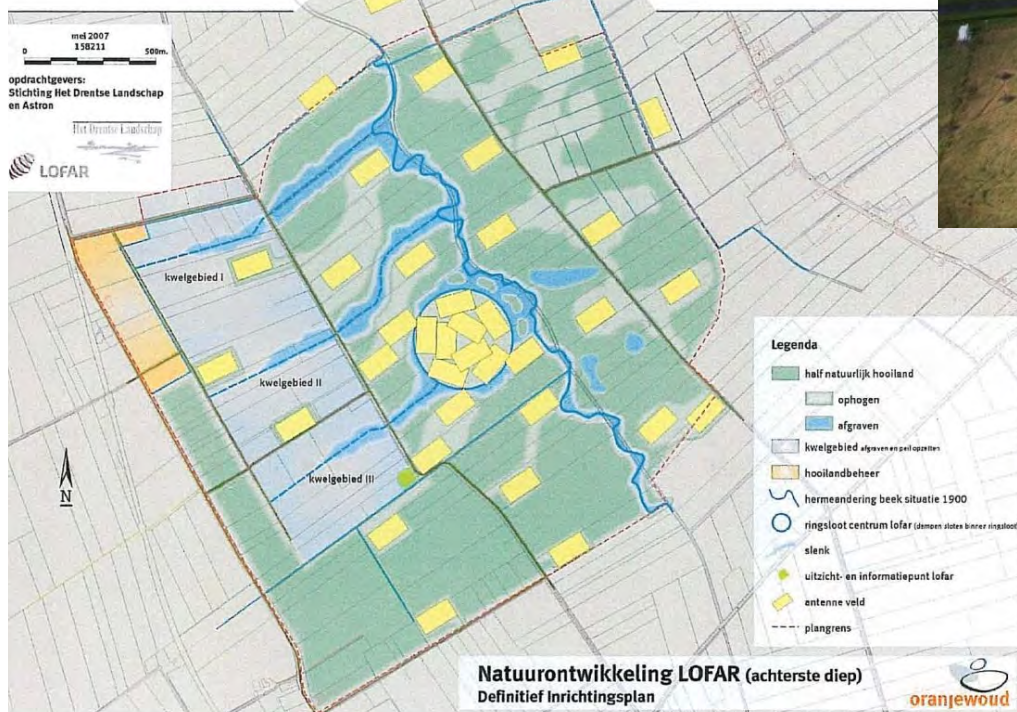

●: Holpijp

(zeer zacht-hard grondwater)

Voorbeeld-gebied: LOFAR

**In 2014 26 van de 49 soorten Drentse libellen aan
oa. Gevlekte witsnuitlibel en Tengere grasjuffer**

April 2015: vondst Moerasmosoortje

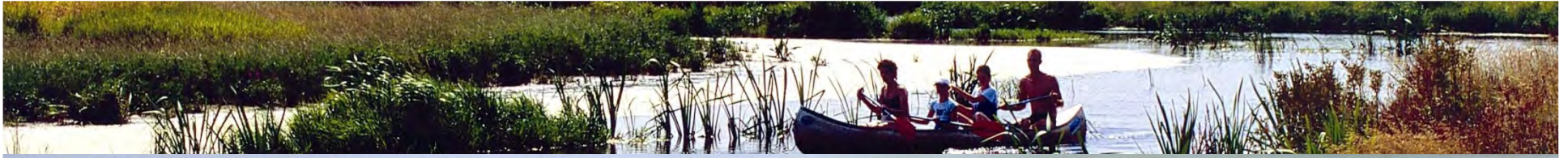

Aparte ontwikkeling: introductie Bever

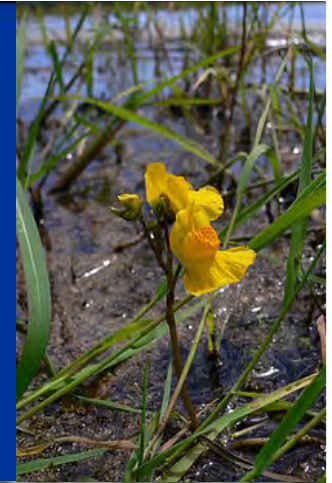
Af en toe ook knelpunten.....

Meerwaarde natuur Hunzedal

- Al veel 'doel'soorten in het gebied

Beekherstel en vismigratie

Serpeling

Vistrap Achterste diep

Meerwaarde overige belangen...

Waterbeheer: minder wateroverlast en tekort door vasthouden en berging

Meerwaarde overige belangen...

Waterkwaliteit

Meerwaarde overige belangen...

Waterwinning

Meerwaarde overige belangen....

Recreatie: wandelen, fietsen, sportvissen, kanovaren e.d.

Meerwaarde overige belangen...

Landbouw: veel agrariërs uitgeruild naar plekken met betere productieomstandigheden

Meerwaarde overige belangen...

Aandacht cultuurhistorie en erfgoed

*borg Harsensbosch
bij Adorp*

*Egberts
Lent bij
Spijkerboor*

Meerwaarde overige belangen...

Samenwerking met bewoners/belangengroepen

Succes- en faalfactoren

Succes

- Een start door mensen die kansen zien en doorzetten
- Integrale benadering beekdal
- Benoemen meerwaarde overige functies
- Redelijk grote grondmobiliteit

Faal

- Herstel grondwaterhuishouding beperkt mogelijk, bepaalt keuzen
- Grondpositie
- Langdurigheid van het traject

(De Branden)

De balans opmakend:

- Hunzevisie heeft vanaf 1995 veel in gang gezet en goed gewerkt; visie op stroomgebiedsniveau is voor elk beekdal van belang
- Concreet veel nieuwe natuur ontstaan in korte tijd (15 jaar)
- Betrokkenheid mensen uit het gebied vergroot
- Veel perspectief voor verdere ontwikkeling met Hunze als levende stroomdraad
- Wel randvoorwaarden die verdere kwaliteitsverbetering beïnvloeden

Nieuwe vergezichten en visie Hunzedal

Nog steeds....

- Natuur belangrijke drager
- Zoeken naar samengaan natuur, waterbeheer en -winning, recreatie, erfgoed
- Benadering Hunzedal op stroomgebiedsniveau

....nieuwe accenten

- Sterkere nadruk Groninger deel, relatie met Waddenzee
- CO₂-vastlegging, gebruik biomassa als nieuw milieu-item

Vier speerpunten

1. Natuur

- Aaneengesloten natuurzone rond Hunze van Emmen t/m Reitdiep
- Aan Drentse zijde ‘aaneenrijgen parelketting’
- Verbonden met:
  - Waddenzee (oa. vis)
  - Westerwoldse Aa
  - Hondsrug/Drentse Aa

2. Klimaatbestendig en schoon watersysteem

- **Hunze: doorlopende, meanderende en barrièrevrije beek met voldoende afvoer**
- **Realisatie wateropgaven (wateroverlast, watertekort en waterkwaliteit) tot 2030**
  - extreem natte omstandigheden geven nauwelijks problemen
  - inlaat water 's zomers geminimaliseerd
  - knelpunten veenoxidatie (waterkwaliteit, peilbeheer) opgelost
- **Helder Zuidlaardermeer**
- **Duurzaam perspectief (grond)waterwinning**

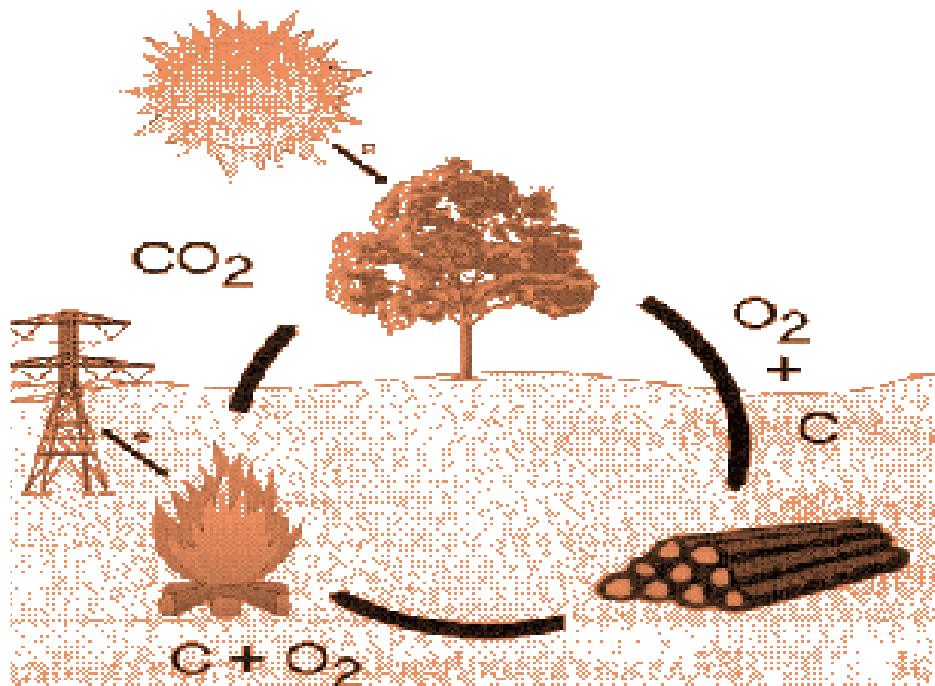

3. Van CO₂-bron naar CO₂-sink: koolstofvastlegging

- Afgenomen CO₂-afgifte Hunzedal door vernatting rond Zuidlaardermeer en Achterste diep
- Teelt andere energiegewassen (bv. veenmossen - paludiculture)
- Hergebruik vrijkomende biomassa zoals riet, hout en gras (bv. biobrandstof)

4. Woon- en leefklimaat

- **Verder vergroten aantrekkingskracht recreatie, leefomgeving e.d.**
  - bezoekerscentra (Groningse zijde)
  - erfgoedlogies
  - streekproducten
  - belevingstochten
  - monumenten

NATUURONTWIKKELING HUNZEDAL - DEELGEBIED ANNERMOERAS

Herstel begeleid-natuurlijke beekstelsysteem in de benedenloop. Natuurlijke peildynamiek, overstromingsvlakten, hermeandering, hoofd- en nevengeulen. Grote en Kleine zegge- en Rietmoerassen, broekbos en schraalgraslanden. Herstel snoekbiotoop. Recreatiefmedegebruik. Landschapsontwikkeling. Opdrachtgevers Stichting Het Drentse Landschap en Wereldnatuurfonds Nederland.

Vragen....?

